

Rådet for psykisk helse

Postadresse: Postboks 817 Sentrum, 0104 Oslo

Besøksadresse: Grensen 13, 0159 Oslo

Tlf 23 10 38 80

post@psykiskhelse.no

Bank: 1609.08.79875

www.psykiskhelse.no

Org.nr. 971524499

Rådets medlemsorganisasjoner: ADHD Norge, Aurora - støtteforening, Bipolarforeningen Norge, FRI - foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, Hjelpeskiden Norge, Hvitte Ørn, Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse - LP, Landsforeningen mot seksuelle overgrep, Mental Helse, Mental Helse Ungdom, Norsk Tourette Forening, ROS - Rådgivning om spiseforstyrrelser, Spiseforstyrrelsesforeningen, WSO - Landsforeningen We Shall Overcome, Voksne for Barn, Kirkens SOS, Stiftelsen CRUX, Norges Røde Kors, Fagforbundet, FO - Fellesorganisasjonen, Norsk Ergoterapeutforbund, Norsk Psykiatrisk forening, Norsk Psykologforening, Norsk Sykepleierforbund, Universitetet i Sørøst-Norge, NTNU - Norges Tekniske Naturvitenskapelige Universitet, Universitetet i Ågder, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø.

Barne- og familiedepartementet

30. juni 2020

Høring - forslag til endringer i barnevernloven

Kompetanse i barnevernet

Barnevernet har en av velferdsstatens viktigste funksjoner. Mandatet er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Samtidig som barnevernet skal utøve nødvendig makt skal de også tilby hjelp og støtte til barn og familier som trenger det. Kompleksiteten i oppdraget er av en slik art at det er forunderlig at ikke kravet om master allerede er et faktum. Rådet for psykisk helse ønsker derfor mastergradskravet uforbeholdent velkommen. I tillegg vil vi kommentere noen elementer.

Trygghet i oppgaveløsningen

Når bare 35% av de tilsatte mener at deres grunnutdanning gir dem et godt grunnlag for å arbeide i barnevernstjenesten, må vi ta det på alvor. 21% sier de i liten grad kan identifisere omsorgssvikt og 29% mener de kun i liten eller noen grad har kompetanse til å være bevisst og unngå ulike former for feilslutninger i arbeidet. Dette er kjerneoppgaver i barnevernet, og når de ansatte i tjenesten er såpass usikre på egen evne vil det påvirke kvaliteten på arbeidet de gjør, forholdet de bygger opp til sine brukere og den overordnede kvaliteten i arbeidet. Mastergradskrav er et viktig element for å gjøre ansatte trygge i oppgaveløsningen og i stand til å utøve et vanskelig yrke med høy grad av belastning. Det er også en bedre sikring av relevant praksis i utdanningsløpet. Det er også naturlig å avlede at vi vil få en jevnere kvalitet på arbeidet landet over og at vi derved øker sannsynligheten for likeverdig saksbehandling med mindre uønsket variasjon.

Tillit til tjenesten

Tilliten til barnevernet er avgjørende for at de som trenger det skal søke og ta imot hjelp. Videre er det helt sentralt at de som blir pålagt inngripende tiltak blir satt i posisjon til å nyttiggjøre seg det som finnes av hjelp og støtte for å løse situasjonen til det beste for barna. Tilliten til barnevernet er generelt for lav, særlig blant enkelte grupper og samfunnslag. Kun rundt en tredjedel hadde i en undersøkelse for to år tilbake et godt inntrykk av barnevernet i egen kommune¹ og 28 prosent svarer at de har liten eller ingen tillit til barnevernet som institusjon. Overfor et slikt bakteppe av tillitsutfordringer er det helt avgjørende at brukerne møter en profesjonalisert og kompetent barnevernstjeneste, som tilbyr gode tiltakspakker med tydelige krav og forutsigbare prosesser basert på gjensidig forståelse for situasjonen.

¹ [Befolkningenes holdninger til barnevernet](#), Bufdir

Rådet for psykisk helse tror at økt kompetansekrav på sikt vil eliminere flere av de bakenforliggende faktorene bak den lave tilliten.

Tillit og omdømme er uløselig forbundet. Det er et faktum at for mange av barnevernets brukere rapporterer om misnøye med sine erfaringer. Gruppen i Sentio-undersøkelsen referert over som selv hadde mottatt hjelp fra barnevernet var meget delt, hvorav 32 prosent hadde et godt inntrykk, og 31 prosent hadde et dårlig inntrykk. 34 prosent av de som hadde mottatt hjelp fra barnevernet mente at kvaliteten på hjelpen var dårlig. Jo dårligere omdømme barnevernet har, jo vanskeligere vil det bli å komme i posisjon til å komme tidlig inn i barns liv for å rette opp skjevutvikling. Og vi vet at et av barnevernets hovedproblemer er at de kommer for sent inn i alvorlige saker.

Noe av årsaken til at såpass mange av barnevernets egne brukere rapporterer om misnøye er enkel å skjønne: problemutviklingen er for de aller fleste allerede et faktum innen barnevernet kommer på banen, noe som er sårt og vanskelig for mange foreldre og barn. Likevel er det en lang vei å gå i å jevne ut uønsket variasjon i barnevernstjenestene. Et krav om mastergrad kan forhåpentligvis øke anseelse, lønnsnivå, flate ut dagens høye turnover i tjenestene og gi mindre sprik i håndteringen av saker som har en høy kompleksitet der mange faktorer må vektas mot hverandre. Tjenestene vil sannsynligvis få høyere tillit og legitimitet når denne endringen trer i kraft, noe som kan utløse forbedret rekruttering og lavere yrkesfracfall.

I notatet gis det mulighet for dispensasjon fra kravet om mastergrad hvis kommuner ikke lykkes med å rekruttere kvalifiserte kandidater, forutsatt at den nytilsatte får systematisk veiledning det første arbeidsåret og tar videreutdanning innen tre år. Det er viktig at dette blir en ansettelsesform med preg av midlertidighet der det blir satt strenge krav til rekrutteringsprosessen slik at dispensasjonene blir unntaksvis og ikke normen.

Psykisk helsekompetanse

Omsorgssvikt og mangelfulle oppvekstvilkår setter dype spor, og barn som trenger hjelp av barnevernet er en enormt psykisk belastet gruppe. Hyppigheten av psykiske lidelser i barnebefolkningen generelt er ca. 7%. Til sammenligning har halvparten av barn i fosterhjem én eller flere psykiske lidelser. Hele tre fjerdedeler (76%) av ungdom på barnevernsinstitusjon én eller flere psykiske lidelser, 10 ganger forekomsten i resten av befolkningen. Det fordrer høy grad av kompetanse for å kunne ivareta barn og unge som sliter etter vanskelige og mangelfulle oppvekstvilkår, og barn som sliter psykisk etter svikt trenger sammensatt og spesialtilpasset hjelp. Vi vet at isolasjon, tvang og selvmordsforsøk på institusjon er en realitet, men vi mangler fullstendig oversikt over effekt og omfang. Vi trenger et overgripende løft for å få god nok kunnskap om barna i institusjonsbarnevernet så de kan få mest mulig utbytte av et hevet kvalifikasjonskrav til ansatte.

Jo tidligere hjelpen treffer, jo bedre er prognosene for barnet. Tidlig og treffsikker hjelp høyner muligheter for et godt, verdig og vellykket liv.

Ventetider på psykisk helsehjelp på opptil 2-3 måneder gjør at mange ungdommer ikke samtykker til henvisning, eller har trukket samtykker i ventetiden. [Forskningsprosjektet](#) fra Helse Sør-Øst viste at en umiddelbar henvisning av ungdommer plassert i akuttinstitusjonene medførte økt

tilgjengelighet for å motta helsehjelp. Videre viser erfaringer fra nevnte forskningsprosjekt at ungdom på institusjoner ofte har vanskeligheter med å samtykke til en henvisning og trenger mer støtte og hjelp for å kunne ta imot hjelp.

Tvang er et fast virkemiddel i barnevernstjenesten på mange nivåer, alt fra urinprøver til akutte faresituasjoner. Vi bestrider ikke at det kan være nødvendig å bruke fysisk makt, men det er tvingende nødvendig med kompetanse som gjør at man unngår varige spor og negativ psykisk helsetilstand. Vi må ivareta barnas integritet og sikkerhet, noe som krever en nennsom tilnærming fra kvalifiserte ansatte.

Med det bakteppet vil vi påpeke to behov: bedre tilgjengelige psykiske helsetjenester for barn og unge som bor på institusjon og mer psykisk helsekompetanse inn på selve institusjonene. Alternative løsninger kan være lovfestet rett til kort ventetid for denne gruppen. Hovedformålet må være å tilgjengeliggjøre tjenester og tilrettelegge slik at barna tar imot den hjelpen de har behov for og rett på.

Med vennlig hilsen
Rådet for psykisk helse

Tove Gundersen
Generalsekretær